

It Heidenskip heden en verleden

It Heidenskip is een streek in de zuid-west hoek van Friesland, die net zo groot is als de hoofdstad van Friesland, Leeuwarden, maar slechts ±370 inwoners heeft. Het is een gebied bestaande uit landerijen met hier en daar een boerderij en is omringd door vele meren en poeltjes. Het dorpje Brânburren is het centrum van it Heidenskip.

It Heidenskip komt, voor zover we weten, voor het eerst voor in het Register van Aanbreng van 1511: *8 p.m. "hoyland genoempt in heydenscip ende lecht over die flioessen"*. In datzelfde register komt de naam nog eens voor als *"Heyden scop"*

In die tijd was it Heidenskip woest en ledig. Vooral het zuidelijke deel van it Heidenskip was door haar lage ligging niet echt geschikt voor de landbouw. Het bestond uit een woest heide-achtig landschap met vele meren en poelen. Vandaar de naam "it Heidenskip". Waar "skip" vandaan komt weet men niet precies, maar men denkt, dat het verwant is aan het oud-noorse woord "skap", dat aard of vorm betekent.

Het noordelijk gedeelte van it Heidenskip, vroeger het Workumer veld genoemd, werd voordat er zeedijken waren (13de en 14de eeuw) waarschijnlijk gebruikt als gemeenschappelijk weidegebied, later werd het in blokken verdeeld en werden er boerderijen op gezet.

Het lage zuiden werd in die tijd als hout-, turf- en zoutwinningsgebied gebruikt. Nadat men de waterstand beter in de hand had, werd ook dit gebied voor de landbouw gebruikt. In het begin van de vorige eeuw (19^e) werd begonnen met het vervenen van het zuidelijk deel van it Heidenskip, vooral in de Heidenskipster Veenpolder werden door veenbazen grote stukken grond opgekocht en ontgonnen. Om de turf af te voeren werden er vaarten gegraven, een daarvan is (was) de Bokfeart, genoemd naar de bootjes die daarin voeren, bokken genaamd. Deze bootjes konden zowel voor- als achteruit varen zodat ze niet hoefden te keren.

De eerste fierljepwedstrijden werden over de Bokfeart gehouden, waarbij de ljeppers van de gemeente Hemelumer Oldefert naar de gemeente Workum ljepten (beide gemeenten zijn inmiddels opgegaan in de gemeente Nijefurd).

Tijdens de verveningsperiode ontstonden in it Heidenskip verscheidene buurtjes, zoals de Fossepôle, de Kninebuert (vanwege de kleine huisjes) en Brânburren. De naam "Brânburren" dankt zijn ontstaan aan een grote brand, die volgens overlevering in het midden van de vorige eeuw dit buurtje bijna geheel verwoeste.

Ook de naam van het buurtje "de Hel" (daar waar nu het kruidenierswinkeltje en de fouragehandel van Van der Wal is) stamt uit de tijd van de vervening. Een "hel" is namelijk een smalle strook grond waar men de turven op liet drogen. Later raakte de betekenis van het woord "hel" in de vergetelheid en werden door historici de wilste verklaringen voor de naam gegeven, zoals iemand, die beweerde, dat de naam stamde uit de tijd toen er in it Heidenskip nog heidenen woonden, die *"in eene der diepe waterpoelen den ingang naar de plaats der verschrikking zag"* een ander dacht aan het oudfriesse woord "hil" (hoogte) weer een ander dacht juist aan een verbastering van "hol" (laag moerassig land). Naast de Hel bestaan er gelukkig ook nog twee Hemels. De ene is een inham van de Fluessen bij de camping van Westra, "it Hemeltsje" genaamd, het andere is een woninkje aan de Folkemar (grote inham van het Zandmeer).

Toen de veenbazen hun taak volbracht hadden werd van het ontgonnen gebied weer weiland gemaakt en maakten de veenarbeiders plaats voor de boerenarbeiders.

Bronnen: It Heidenskip, streek fan lân, wyn en wetter; De stêd Warkum; Fryske nammen 1; Nieuwsbrief Warkums Erfskip 2. GT